

A vacsora fontos rituálé volt az ókori rómaiak életében, késő délutántól hajnalig tartott. A lectus discubitorius az erre a magasztos igényre kialakított fekvőbútor volt (thearcheology.wordpress.com)

AZ ÁGYAKRÓL ÉS AZ EGÉSZSÉGÜNKRŐL

Schlosser Mátyás

A fekvőbútor feladata nem meglepő módon a kényelmes alvás és pihenés biztosítása. Ezek a berendezések egy- vagy kétszemélyesek, akár több funkcióval ellátottak, mint például a fotel- vagy kanapéágyak, jellegüket tekintve pedig állandó használatra vagy alkalmi célra is lehetnek hivatottak.

Az ágy a legősibb bútorszerkezetek közé tartozik. Régi elődeink „ágya” nagyon egyszerű dolog volt: ágakat, falevelet, szalmát és akár egyéb, helyben rendelkezésre álló, jó hőszigetelőképes anyagokat halmoztak fel – és egyszerűen ezen aludtak. A vadászat megjelenésével állatbőröket is kezdtek alkalmazni derékaljul. Alapvető igény volt a fekhelyek megemelése is: ez a nedvesség, rágcsálók és más egyéb, nem kívánatos hálótársak ellen alkalmazott védekezési módszer fontos része volt.

Az első, asztalos szemmel is ágynak nevezhető szerkezetek az ókori Egyiptomból származnak. Számos feltárt sírban találtak ilyen szerkezeteket, természetesen a fáraók hagyatékából gazdagon díszített, aranyozott kivitelek kerültek elő. Az ókori görögök által használt kliné már igen bonyolult bútordarab volt, formája a mai ágyakhoz nagyban hasonlított, szerkezete igényes fakötésekkel és akár esztergált elemek felhasználásával épült fel. A fán túl márványból, bronzból és az előkelőségek számára nemesfémből készültek részben vagy akár egészben a gazdagon díszített kivitelek. A római kultúrának elmaradhatatlan része volt az ágy, funkciónak megfelelően kialakult a lectus cubicularis, azaz a kamraágy úgymond hagyományos célra (alváshoz), a lectus discubitorius, mely merőben innovatív bútor volt, az étkezéshez használt heverő megnevezése. A lectus discubitorius-on egyszerre akár három ember is étkezhetett, oldalt fekve, a középső

Récamier asszony, Madame du Barry és Madame de Pompadour szalonjaiban a kor legnagyobb művészei, neves írók és más közéleti személyiségek fordultak meg, s rekamién ülve beszélgettek az éppen lényeges témákról (François Gérard: Madame Récamier, wikimedia.org)

”

Az első, asztalos szemmel is ágynak nevezhető szerkezetek az ókori Egyiptomból származnak.

hely természetesen a rangban legelőkelőbb személyt illette meg. A lectus lucubratorius volt a munkához használt heverő (hogyan képzavarral éljek). A rómaiak ezen írtak, olvastak, dolgoztak, itt vitatták meg a fontos dolgokat barátaikkal, üzlettársaikkal. A lectus funebris, vagy emortalis

pedig a végső állomás: a halotti ágy volt, amelyen az elhunytat a halottégető máglyára vitték utolsó útjára. Ez a szokás a kereszténység elterjedésével szűnt meg.

A reneszánszban Európa-szerte elterjedtek a pazarul kidolgozott, díszítéssel ellátott mennyezetes ágyak,

ezek vastag függönyözéssel (baldachin) zárták le az alvás intim színterét, védve a használókat a hidegtől és a huzattól. Az évszázadok során a kialakult önálló asztalosmesterség eljövételével az ágyak technológiailag is fejlődtek. Megjelent a furnérozás, lakkozás, nádzás, stukkózás, aranyo-

A rokokó korához köthető a pihenésen túl a szorosabb társadalmi és személyes kapcsolatok színterének is helyet adó kanapék megjelenése. Az egyik változat a rekamié. Névadója, Récamier asszony a XVIII–XIX. század fordulóján élt, legendás szépségéről híres bankárfeleség volt, akinek párizsi szalonjában a kor legnagyobb művészei, neves írók és más közéleti személyiségek fordultak meg, s a rekamién ülve beszélgettek az éppen lényeges témákról.

zás, a lábak művészi szintű esztérgályozása és az intarziaberakás is. Az elterjedt szerkezeti kialakításokat koronként változó díszítésekkel látták el, így a gótika, a barokk, és a rokokó művészeti irányzatok stílusjegyei az ágyakon is jól követhető.

A rokokó korához köthető a pihenésen túl a szorosabb társadalmi és személyes kapcsolatok színterének is helyet adó kanapék megjelenése. Az egyik változat a rekamié. Névadója,

Récamier asszony a XVIII–XIX. század fordulóján élt, legendás szépségéről híres bankárfeleség volt, akinek párizsi szalonjában a kor legnagyobb művészei, neves írók és más közéleti személyiségek fordultak meg, s a rekamién ülve beszélgettek az éppen lényeges témákról. Madame du Barry és Madame de Pompadour szalonjai szintén híresek voltak, melyeket hasonló célból rendeztek be igényes búttal. Az évek során

az elvárások változtak, s a bútortipar mindig követte ezeket a változásokat: a klasszicizmusban például a hivalkodástól mentes, szerényebb díszítések voltak jellemzőek. Eközben a textilipar fejlődése is sokat tett az egyre komfortosabb bútorok kialakulásának érdekében. Az ágybetétek anyaga toll, állati szőr (elsősorban ló), vagy esetleg tengerifű volt. A betétek forgathatóak voltak – gondoltak a szellőzés lehetőségére is – és e cél-

A baldachinos ágyak – a dekoráció túl – régen valós gyakorlati funkciója is volt: védett a hideg és a huzat ellen, valamint magánszférát biztosított, amikor többen aludtak egy szobában (blog.classicinteriors.hu)

A '70-es és '80-as évek heverői nem éppen a mai divatnak megfelelőek, de tartósságuk kiemelkedő volt (Fortepan / Faragó György, 1980.)

ból az ablakba, erkélyre is kitehetők voltak ezek az elemek. Megjelentek a hengeres alakú díspárnák, amelyek az empire stílusú fekhelyek kihagyhatatlan kellékei lettek.

A klasszicizmust a biedermeier váltotta, amelynél a fő szempont a használhatóság és kényelem volt, olyan magas minőséggel párosítva, hogy ezekből a bútorokból még ma is „sok túlélőt” találunk. Igazi nagy változások a XX. század közepétől következtek be, amikor megjelent a tömegtermelés, a fémek és műanyagok általános használata, s a bútorok már rég nem egy-egy mesterember keze munkáját dicsérték, hanem gépesített bútorgyárak alkalmazottai készítették. A rendszer célja a tömegigények kielégítése lett. A kissé lelketlen termelési folyamat mellett ugyanakkor a bútorok tervezésére tervezőirodák léptek elő, a formatervezők az ágyakat és más bútorokat már a teljes a belsőépítészeti részeként álmodták meg – a kor szellemében, az előre meghatározott épületszerkezet terébe.

A magyar ipari bútorgyártásra kiváló példa a Kanizsa Bútorgyár története, melynek kezdete eredetileg 1910-ben a Frank Jenő által alapított kefégyárig nyúlik vissza. A vállalkozást a Waldhausen és Tsa. üzemeltette, majd 1949-ben államosították ezt a vállalatot (mint sok másikat). A történetek után először a Nagykanizsai Kefegyár Nemzeti Vállalat nevet

viselte, majd Nagykanizsai Fatömegekkipari Vállalat, míg végül 1952-től Nagykanizsai Vegyipari Javító Vállalat néven működött tovább. A gyárban 1952-ben indult el a bútorgyártás először két- és háromajtós szekrények, majd a szelmonok gyártásával. 1958 jelentette a fordulóponthoz: ekkortól kárpitos termékekkel bővült a választék. 1960-ban indult meg a Kanizsa lakoszoba, Béke garnitúra, Varia-heverő, Csalogány garnitúra gyártása. A vállalat a Kanizsa Bútorgyár nevet 1968. január 1-jétől vette fel. Az 1968–1980 közötti időszakban sok fejlesztés és sikeres termékek jellemezték a gyárat (pl. Kanizsa IV, Kupidó, Júlia szériák). 1980-ban a választék már 18 féle garnitúra fölé emelkedett, ami már nyugatias kínálatnak számított. A '70-es '80-as évek kárpitozott bútoraiából, például ágyaiból, heverőiből számos darabot találunk a mai háztartásokban is. Ha a stílusuk nem is az aktuális divatnak megfelelő, ettől még a jó minőségi anyagokból, az elsősorban tartós kárpitok felhasználásával készült példányokról elmondhatjuk, hogy kiállták az idők próbáját. Ugyanakkor az egyre romló gazdasági mutatók mellett a cég valószínűleg tönkrement volna, ha nem alakul át vegyesvállalatként a Bruno Steinhoff, Steinhoff Trend Design nevű cégével együttműködve. De ez már a ma is prosperáló, európai színvonalú termékeket gyártó Kanizsa Trend Kft. története.

A műszaki részletekre visszatérve: a korszerű ágyak alapja a fából és fémből készült úgynevezett kárpitkeret. A magas rugózatú ágybetét erre a kárpitkeretre épül fel, vagy szabadpárnás szerkezet esetén az erre kerül rá. Egyszerű kivitel esetén a tartószerkezet legtöbbször (a sorozatgyártásban) farostlemez, ezen túl szellőzés szempontjából is szerencsésebb és jóval kényelmesebb megoldás, ha ívelt farugót, hevedert vagy más rugalmas megoldást alkalmaznak. Tervezési szempont lehet, hogy az ágyneműtartó mérete személyenként legalább 0,11 m³ térfogatú és minimum 120 mm belmagasságú kell, hogy legyen. Az ennél kisebb szerkezetek nem képesek ellátni a feladatot megfelelően.

A franciaágy a fekvőbútorok között külön kategóriát képez, egy kifejezetten kényelmi, úgy is mondhatjuk, luxus bútorról van szó. Nagy méretek és maximális komfort jellemzi az általában 1950–2100 hosszú és 1600–1800 mm széles szerkezetet. Ezek a dimenziók nyilván különleges konstrukciós megoldásokat követelnek meg. Alapvetően elmondható, hogy az ágygyártásban – akár szériászerű, akár egyedi termékről van szó – alaposan át kell gondolni a kivitelezés lehetőségeit. A masszív kialakítás miatt tömörfa, vagy agglomerált lemez esetén is kellő vastagságú alapanyagokból lehet csak építkezni, erős sarok/kávákó-

Tervezési szempont lehet, hogy az ágyneműtartó ajánlott mérete személyenként legalább 0,11 m³ térfogatú, minimum 120 mm belmagasság mellett (moemax.hu)

”

A műszaki részletekre visszatérve: a korszerű ágyak alapja a fából és fémből készült úgynevezett kárpitkeret. A magas rugózatú ágybetét erre a kárpitkeretre épül fel, vagy szabadpárnás szerkezet esetén az erre kerül rá.

tésekkel. Az említett sarokpontokon merevítések, akár egyedi vasalatok, plusz erősítések, franciaágy esetében akár ötödik támasztó láb és az ehhez kapcsolódó szerkezeti elemek beépítésére is szükség lehet. Egy tömörfa ágyszerkezetnél is elkélhet a vasalatok (sarokvas, asztalláb-vasalat), kötőelemek (komfirmátor vagy bútorösszehúzó csavar) beépítése, hiszen bár lehet, hogy a szakállas vésett csapolás kedves a szívünknek, de a szállítási és elhelyezési procedura során valószínűleg sok esetben csak az oldható kötések alkalmazásával fogunk célt érni.

A kárpitozás tekintetében számos kivitel terjedt el, a sok lehetőség közül a teljesség igénye nélkül említést érdemel a rugótesttel épített korszerű heverőkárpitozás. A bonell

Aki porckorong-kopástól szenved, esetleg átélte már a lumbágó keserves fájdalmát, az biztosan könnyen belátja, hogy az alvás minőségének domináns tényezője a matrac (femmeactuelle.fr)

(esetleg epeda) rugótestek ekkor a már említett (különböző elvek szerint készített) kárpitkeretre kerülnek fel, ez adja a merev tartószerkezetet. Ezerke a rugótestekre alsó és felső párnázat is kerül. Az alsó jellemzően az éleken áthajtott gumikókusz vagy tús-nemez réteg, a felső pedig (PUR)hab mintegy 30–40 mm vastagságban. Habból készített sarok betét (burlé) is kerül a huzat alá. A magasrugózatt nélküli kárpitozásnál a bonellrugók szerepét (fa)hullámrugó veszi át, gumikókusszal az éleken: habékel, majd heterogén habbal, végül felső fedő habréteggel tervezetten felépítve.

A szabad párnák, ha úgy tetszik matracok is készülhetnek akár rugómaggal, akár PUR, vagy egyéb, például latex habmaggal is, és a borítások tekintetében a lehetőségek szinte végtelenek. Előnyös, ha az adott matrac rendelkezik úgynevezett téli vagy nyári oldali párnázattal. A mai szemléleteknek megfelelően elérhetőek biomatracok is, ezek nem csak hogy PUR-habot, de még fém rugózattat sem tartalmazhatnak. Farugós megoldásokkal találkozhatunk itt, illetve gyapjú, pamut, szőr, szalma és elsősorban kókusz felhasználásával sokféle kivitel fejlesztettek ki a gyártók, gyakran a múlt anyagaihoz visszanyarodva. Utóbbi komponenst, a kókusz rostjaiból készült lapot a mai matraciparban leginkább alátámasztó réteggé, a mesterséges hideghab vagy a sok élők munkát igénylő rugók beépítése helyett használják. A matrac „komfortfelületét” latexszel, memory habbal, profilozott hideghabbal teszik kényelmesebbé, hiszen maga a kókuszrost egy érdekes, durva felületű „spártai” anyag. Használata során tisztában kell lenni, hogy a kókuszt szeretik a penészgombák, ezt megfelelően szellőző szerkezettel, illetve antibakteriális habrétegek beépítésével jól lehet ellensúlyozni. Az alvás nagyon fontos szerepet játszik fizikai és pszichés egészségünkben. A kellő mennyiségű és minőségű alvás a szellemnek és a testnek elengedhetetlen a megfelelő életminőség eléréséhez. Jól aludni pedig csak megfelelő fekhelyen lehet. A matrac az alvászrendszer egyik alkotóeleme – a párnán és az ágyon

kívül –, s arra szolgál, hogy kipihen-hessük magunkat rajta, feltöltődjünk energiával, ébredéskor pedig jól induljon a napunk. A matrac a test, de különösképpen a gerinc számára egészséges és optimális alátámasztást kell, hogy biztosítson. Alvás közben lényeges, hogy a teljes izomrendszerünk nyugovóra térhessen:

Egy modern és természetes habokból készülő kényelmes, egészséges matrac extra kényelmi réteggel és a felkelést segítő kókuszréteggel. Az antibakteriális hideghab atka- és gombamentes alváskörnyezetet biztosít (Ágymester Manufaktúra/tolgyfaagyak.hu)

azaz, hogy a testünket erő kifejtés nélkül a legtermészetesebb és legkényelmesebb helyzetében támasszuk alá. Manapság a sok ülőmunkával súlyosan túlterhelt gerincünknek ez a megfelelően precíz alátámasztás különösen fontos. Aki porckorongópástól szenved, esetleg átélte már a lumbágó keserves fájdalmát, az biztosan könnyen belátja, hogy az alvás minőségének domináns tényezője a matrac. Számtalan matracmárka közül választhatunk a piacon, melyet olyan nagy nevek uralnak, mint a Billerbeck, a Cardo vagy a Hilding... Ha valaki elkezd utána nézni a különböző gyártmányoknak, könnyen eltévedhet a marketingszövegek és a katalógusadatok útvesztőjében, nehéz lehet megfelelő döntés hozni a forgalmazók oldalain olvasott mennyi információ alapján... A bútoriparban tevékenykedő Ágymester Manufaktúra Kft. nem csak ágyakat, gyerekágyakat és hálószoba-berendezéseket gyárt, hanem gyógytornászokkal együtt-

működve kifejlesztett matracokat is. Kiemelt célcsoportok: anyukák, középkorú nők, idősek, és bárki, aki kisebb-nagyobb gerincproblémával küzd. Modern, elsősorban habokból készülő kényelmes, egészséges matracok számtalan kényelmi réteggel elérhetőek. Például a kókuszréteggel ellátott kivitel erős alátámasztást

ad, s nagyban megkönnyíti ülő helyzetből az ágyból való felkelést. Mindez teljesen egyedi méretekben kérhető. A Czotter András névvel fémjelzett vállalkozás többek között abban nyújt kiemelkedő szolgáltatást, hogy a különböző technológiai rétegek szabadon kombinálhatók, sőt számtalan kész, bevált rétegrendből fölépülő próbamatrac is rendelkezésre áll, amit akár hosszabban van lehetőség tesztelni a vásárlás előtt. Ez a rendszer: tehát a próba és a teszt egyébként rendkívül fontos, gyakorlatilag nem elkerülhető lépés a megfelelő matrac kiválasztásának folyamatában. A matracválasztás ugyanis nagyon szubjektív dolog! ■

Források:

agymester.hu
matracman.hu
matrackucko.hu
tolgyfaagyak.hu
wikipedia.org/wiki/Kanizsa_Trend_Kft.
wikipedia.org/wiki/Ágy